

art therapy techniques, based on the mobilization of the creative potential of human internal mechanisms of self-regulation and healing. This type of psychotherapy involves a lot of other types, such as psychotherapy, play therapy, psychodrama, music, dance therapy, symbol drama.

An important component of social development, the condition and stability of society is the basis of physical and psychological health. In this context, the important role is played by the impact of different kinds of art on the emotional and sensual sphere of creating a personality for her psychological comfort and disclosure of creative potential. Such influence has art therapy, which is defined as a system of integrative therapy, which involves treatment of color, movement, drama, drawing, sound, etc. and carries the tools of preserving the integrity of the person, his/her spiritual core. With no contraindications, art therapy can be used not only in therapy but also in teaching activities and social work.

Key words: *art therapy, future psychologists, professional activity, readiness, author's program, pedagogical conditions, professional competence.*

УДК 378+373.67

О. Є. Реброва

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ІНФОРМАЛЬНА СКЛАДОВА В СТРУКТУРІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті порушено проблему побудови організаційно-методичної системи підготовки майбутніх учителів хореографії як відкритої, нелінійної, яка враховує стохастичні явища розвитку мистецтва та соціокультурного простору. Актуалізовано питання набуття вітального досвіду, який екстраполюється у фахову діяльність майбутнього вчителя хореографії. Нагадано про визнання трьох шляхів набуття освіти: формальної, неформальної та інформальної, остання переважно розглядається в межах післядипломної або безперервної освіти. Між тим, вітальний досвід та його екстраполяція у фахову діяльність (навчальну, виробничу) є результатом набуття інформальної освіти. Остання активно здійснюється майбутніми вчителями хореографії впродовж навчання та фахового становлення. Цілеспрямоване впровадження інформальної складової в організаційно-методичну систему здійснюється за допомогою принципів теорії системи: організаційної безперервності, сумісності та зворотного зв'язку.

Ключові слова: *організаційно-методична система, інформальна освіта, вітальний досвід, стохастичні явища, майбутні вчителі хореографії.*

Постановка проблеми. Будь-які педагогічні системи, з точки зору управління якості освіти, містять у собі організаційний та методичний компоненти, що між собою мають певний зв'язок. Організація (від стародавньої латинської «organize» – «повідомляю», «влаштовую») – об'єднання індивідів у єдине ціле для сумісної дії. Організувати навчальний процес із підготовки майбутнього вчителя хореографії і просто, і важко водночас. Просто, тому що є певні традиційні форми навчання хореографії: урок, його показ, постановка концертних номерів, незначна доля індивідуальної роботи з метою усунення особистісних недоліків або консультативна робота з постановки танцю. Основна форма – заняття-урок

як форма хореографічної підготовки. Традиційними є лекційні форми роботи з метою надання необхідних знань та практичні заняття для здійснення моніторингу якості їх засвоєння й активізації самостійної роботи студентів. Існують також традиції в організації нормативних видів практик: пропедевтичної, виробничої, педагогічної, практики в літніх таборах, переддипломної. Але модернізація освітньої галузі, що є наслідком євроінтеграційних процесів, створює певні суперечності між традиційними формами, які мають позитивні напрацювання впродовж тривалого часу, та існуючими вимогами щодо сучасного вчителя, який має бути підготовленим до роботи в школах за умови соціокультурних динамічних змін у суспільстві. Сучасний учитель мистецтва, зокрема й хореографії, має бути більш мобільним, самостійним, компетентним у різних видах та жанрах хореографії, має володіти організаційною культурою, вміти працювати з колективом. Така підготовка має здійснюватися з урахуванням сучасних тенденцій розвитку мистецької освіти, усіх факторів, які впливають на художньо-естетичні вподобання та набуття відповідного досвіду сучасної молоді. А остання, як свідчить практика, найбільш налаштована на мистецтво, що не включено до програмних нормативних рекомендацій, і постійно оновлюючи інноваційні інформаційні технології, що їх використовують у процесі своєї комунікативної діяльності з однолітками з приводу мистецтва. Школярі, молодь, діти в сучасному соціокультурному середовищі мають можливість накопичувати свій художньо-естетичний досвід декількома шляхами, які, до речі, враховані в проекті про освіту: професійна мистецька освіта, позашкільна освіта з занять мистецтвом, загальноосвітня школа (уроки мистецтва), а також інформальна освіта, яка супроводжується стохастичними явищами в мистецтві та суспільстві, але має суттєвий вплив на особистість.

Виходячи із зазначеного, підготовка майбутніх учителів хореографії має здійснюватися в умовах відкритої організаційно-методичної системи, яка враховує як традиційні, так і інформальні можливості набуття професійного становлення й набуття художньо-естетичного досвіду.

Аналіз актуальних досліджень. Розробка організаційно-методичних систем у науковій літературі переважно представлена в контексті управління якістю освіти, основними функціями якого є: планування, організація, мотивація – стимулювання, комунікація, керування, процеси розробки й прийняття рішень, функція контролю (І. Балабанов, В. Веснін, Й. Завадський, П. Ленд, Ф. Хміль, З. Шершньова, С. Оборська та інші науковці). Саме ці функції, на думку вчених, і дозволяють побудувати гнучку, сплановану, динамічну організаційно-методичну систему підготовки фахівців, яка завжди буде готовою до переструктуризації, модернізації, оновлення.

Аналіз наукових досліджень щодо запровадження концепції управління в науково-педагогічну галузь дозволив визначити їх напрями та класифікувати за функціями таким чином:

- сутність та специфіка компетентностей і компетенцій залежно від фахового напрямку підготовки, що стають у полі зору управління якістю освіти (нормативно-кваліметрична функція) (Е. Бондаревська, Т. Браже, І. Зімня, С. Кульневич, А. Маркова, О. Овчарук, Д. Равен, І. Рахімбаєва, А. Хуторської та інші);
- технологія моніторингу якості освіти (функція контролю) (В. Беспалько, В.Вовна, В. Горб, В. Короченцев, А. Суббіто та інші);
- управління якістю освіти, педагогічний менеджмент (функція керування та адміністрування) (В. Беспалько, В. Качалов, Н. Кузьміна, О. Нікітіна, Є. Бистрай, Н. Селезньов, П. Третьяков, О. Цокур та інші);
- розробка організаційно-методичних систем (функція формування й удосконалення) (М. Гаріна, В. Докучаєва, Е. Злобін, В. Корольков, Г. Мотова, В. Панасюк, М. Поташнік, Г. Серіков, А. Суббето та інші) [8, 194].

Основні педагогічні системи та системний підхід в управлінні якістю шкільної освіти представлені в працях таких учених, як: Е. Березняк, В. Бондарь, М. Кондаков, Н. Мойсеюк, М. Портнов, М. Поташнік та інші; вчені Н. Бондарчук, Я. Болюбаш, А. Губа, М. Євтух, І. Кондіус, З. Курлянд, К. Левківський, С. Опрятний, В. Савченко, М. Степко та інші розглядають методологію та практику вдосконалення управління процесом навчання у вищій школі, зокрема, в контексті Болонського процесу. Окремою галуззю стає педагогічна система управління інформаційними процесами, зокрема організації таких процесів у дистанційному навчанні (В. Афанасьєв, В. Васильєв, Л. Ващенко, В. Гуменюк, Л. Калініна та інші). Це стає ознакою осучаснення освіти, певною мірою зрушує старі стереотипи й формує новий ментальний ракурс освітнього простору. Між тим, у наукових концепціях щодо побудови організаційно-методичних систем не робиться наголос на стохастичних явищах соціокультурного простору, які впливають на підготовку майбутніх фахівців у галузі мистецької освіти, зокрема, хореографії.

Мета статті – актуалізувати й розкрити особливості інформальної освіти й показати можливості її включення в структуру організаційно-методичної системи підготовки майбутніх учителів хореографії через принципи теорії системи.

Виклад основного матеріалу. Слід нагадати, що пізнання й перетворення будь-якого об'єкту є провідним загальнонауковим підходом; «це напрям методології спеціально-наукового пізнання і соціальної практики, в основі якого лежить дослідження об'єктів як систем» [6]. Характеризуючи об'єкт як систему варто дотримуватися найбільш властивих характеристик системних утворень, а саме:

цілеспрямованість, складність, подільність, цілісність, різноманіття елементів і відмінність їх природи, структурованість (Е. Злобін [5]).

На думку Р. Акоффа та Ф. Емері, існують «структурні характеристики дій індивідів або систем» та «функціональні характеристики результатів цих дій» [1, 36]. Автори пропонують два вектори (вісь X та вісь Y), кожний із них має три класи дій або процесів: «одно-одноструктурний», «одно-багатоструктурний», «багато-багатоструктурний» [1, 37]. Якщо взяти за концептуальну основу такий розподіл, то можна визначити процес підготовки фахівця як «багато-багатоструктурний», і вже в ньому досліджувати системи методом абстрагування, які мають більш конкретні, тактичні завдання.

Існують певні різновиди педагогічних процесуальних систем, які змінюються залежно від фахового навчання. Крім того, створюються «моно дидактичні системи», або локальні системи, що відображують розвиток окремого сегменту в цілісному процесі управління якістю освіти, або окремих фахових якостей. Спільними для всіх систем, що функціонують і таких, що знаходяться в стадії наукового доведення, обов'язковими є такі атрибути: мета, що визначає кінцевий результат процесу функціонування системи; її методологічне підґрунтя та наукові положення. На їх основі виокремлюються принципи, фактори, наукові підходи, концептуальні позиції щодо сутності визначеного феномену або сегменту.

Слід також зазначити, що впровадження організаційно-методичної системи може бути представлено і як новітня технологія. За поясненням Г. К. Селевко, система, яка розроблена і впроваджується, може бути визначена технологічною, якщо відповідає критеріям: системності (комплексність, цілісність); науковості (концептуальність, розвиваючий характер); структурованості (ієрархічність, логічність, алгоритмічність, процесуальність, наступність, варіативність); керованості (діагностичність, прогнозованість, ефективність, оптимальність, відтворюваність [12, 13].

Між тим, такі характеристики можуть загострювати суперечності стосовно поняття відкритих систем, що розглядаються крізь призму синергетичного або стохастичного підходів. Як відомо, стохастичні явища характеризуються імовірнісним принципом виникнення; у мистецькій освіті стохастичні явища прослідковуються крізь призму впливу соціокультурного середовища (реклами, моди, зміни культурних потреб тощо). Модерністичні процеси в соціумі зумовлюють відповідні процеси в культурі, а через це, в освіті, зокрема, в мистецькій [9, 37]. Урахування синергетичних і стохастичних явищ в освітньому просторі зумовлює створення педагогічних системи як гнучких, відкритих, які постійно оновлюються, модернізуються, між тим стають предметом наукової рефлексії та перетворювання. Стосовно підготовки вчителів синергетичний підхід зв'язують з компетентнісним, рефлексивним підходами та процесом самоуправління, самоорганізації (Т. Новоченко [7]).

Особливості соціокультурного простору, який є відкритим для майбутніх учителів хореографії, визначається в дослідженні такими факторами: вітальність, поступовість і наступність, довузівська фахова підготовка; комунікативні особливості фахового середовища навчання, етноментальні традиції, регіональний соціокультурний простір [10, 215–216]. Зазначені фактори сприяли вирішенню таких завдань у підготовці майбутніх учителів хореографії:

- трансляція хореографічно-виконавського досвіду попередніх поколінь;
- формування в майбутніх учителів хореографії відчуття етнохудожньої та національної приналежності, компетентності в художніх досягненнях та особливостях регіону;
- збагачення інтелектуально-образної та художньо-естетичної сфери кожного студента через набуття когнітивного та емоційного досвіду;
- розвиток художньо-комунікативної сфери студентів завдяки використанню діалогу культур в умовах художньої мультикультурності й поліхудожності навчання.
- стимулювання розвитку художньо-творчого ресурсу особистості, концентрація уваги на фаховій самоідентифікації та формуванні власного фахового іміджу як викладача хореографії, як виконавця, як постановника.
- розвиток аналітико-конвергентних навичок мислення, зрушення існуючих усталених стереотипів і формування системи ціннісних орієнтацій в хореографічному мистецтві та художньої культури суспільства в цілому.

Відповідно до мети статті, звертаємо увагу на чинник вітальності, оскільки саме він зумовив запровадження в науково-педагогічний обіг такого поняття як *інформальна освіта*.

Вітальність як педагогічний чинник докладно розкрито в концепції А. Белкіна [2]. Під вітогенним навчанням науковець розуміє педагогічний процес, заснований на актуалізації (вимозі) життєвого досвіду особи, її інтелектуально-психологічного потенціалу в освітніх цілях. Ми взяли за основу положення А. Белкіна та екстраполювали їх на процес підготовки вчителя хореографії. У концепції застосовано два поняття: досвід життя та життєвий досвід.

Досвід життя – вітальна інформація, яка не прожита людиною, але пов'язана з його обізнаністю про ті або інші сторони життя й діяльності, які не мають для нього достатньої цінності. На думку А. С. Белкіна, на цьому інформаційному рівні відбувається процес навчання в більшості освітніх технологій [2]. У випадку з художнім навчанням студентів – це процес набуття художніх знань, формування необхідних фахових навичок, які можна визначити як потенційні, оскільки на момент їх засвоєння студент не може повною мірою визначити важливі для себе особистісні надбання. Наприклад, у межах дисципліни «Історія хореографічного мистецтва» вивчається

творчість якогось постановника-балетмейстера, його життєвий шлях, риси творчості, особливості композиційного мислення, лексика тощо. Але ця інформація для студента не стає особистісним надбанням, оскільки не проходить етапу практичного творчого збагнення. Вона формує його художньо-інформаційну сферу і навіть хореографічно-образний, зоровий досвід, який є потенційно-ціннісним. Якщо вийти за межі умов фахового навчання, то такий «досвід художнього життя» набувається паралельно з фаховим з інших інформаційних джерел: з досвіду спілкування, культурних дозвіллевих заходів, мандрівок тощо.

Життєвий досвід – вітальна інформація, яка стала надбанням особистості, відкладена в резервах довготривалої пам'яті й знаходиться в стані постійної готовності до актуалізації в адекватних ситуаціях. Це те, що в сучасній педагогіці називається компетентностями. У контексті фахового художнього навчання студентів такий досвід набувається в практичній репродуктивній або творчій діяльності, коли засвоєний матеріал проходить етап розуміння, переживання, перетворення, або хореографічного композиційного втілення. Лише на цій стадії художня інформація набуває ціннісних якостей і входить до змістових фахової компетентності. Але передумовою в даному випадку може стати й потенційно-ціннісний досвід. Такий фактор ми визначили як «мистецький життєвий досвід», або «хореографічний життєвий досвід». Під кутом зору його формування вплив зазначених факторів може корегуватися вже в художньо-педагогічному процесі: композиційному, виконавському тощо. Якщо колись студент вивчав, наприклад, творчу спадщину П. Вірського, а через певний час застосовує вивчений матеріал у власній творчій роботі: як танцюрист, як постановник; а ще й наповнює цю роботу життєвим досвідом, який також був його власним надбанням, накопичувався у власний час, вже такий досвід стає фаховим, але набутий у життєвий спосіб, тобто в процесі життєтворчості.

Отже, явища соціокультурного порядку також мають у системі свого формування два типи вітальної інформації: інформації з досвіду життя в художньому середовищі й інформація з життєвого (у нашому випадку – фахового) художнього досвіду.

Ми звертаємо на це увагу, оскільки останнім часом у педагогічній теорії і, зокрема, питаннях фахової підготовки вчителів мистецьких дисциплін виникає думка про педагогічний потенціал такого вітального досвіду, але для його організаційного включення систему підготовки фахівців застосовується поняття *інформальної* освіти. Саме вітальний досвід і кореспондується з інформальною освітою, яка, до речі, характеризується стохастичними ознаками розвитку мистецтва та культури суспільства. Акцентуація уваги на вітальності змусила нас включити в систему інформальні чинники.

Нагадаємо, що сучасна освіта поділяється на три основні сектори: формальний, неформальний, інформальний. Інформальна освіта, як її визначають Е. Гусейнова та Ю. Лук'янова – неорганізований, не завжди усвідомлений та цілеспрямований процес, що триває протягом усього життя людини. Фактично це здобуття необхідних знань, умінь, навичок у формі життєвого досвіду [4]. Учені вказують на можливості самоосвіти в інформальній площині, зокрема, через індивідуальну пізнавальну діяльність (життєвий, соціальний досвід), яка може здійснюватися через відвідування бібліотек, театрів, музеїв, під час подорожей тощо.

Переважаючі вчені застосовують поняття інформальної освіти до системи освіти дорослих, або в безперервній освіті (Н. Попович, Л. Лук'янова, О. Аніщенко, Л. Сігаєва та інші). Як узагальнює Л. Є. Сігаєва, спираючись на інші наукові джерела, інформальна освіта – це набуття знань дорослими людьми в процесі власної трудової діяльності, спілкування через засоби масової інформації. В Україні інформальна освіта створюється через засоби масової комунікації, спілкування між дорослими, на основі життєвого досвіду й обміну цікавою інформацією для дорослих, шляхом відвідування установ культури і через самоосвіту. Будь-яке місце зустрічей, робоче місце, бібліотека можуть стати місцем освіти дорослих, якщо вони розвивають особистість або створюють умови для її саморозвитку [11]. Учена відносить до інформального різновиду таке: самонавчання, навчання через ЗМІ, навчання через життєвий досвід, навчання через культурні видовищні установи. Усі ці форми можуть мати й мистецький характер, створюючи умову інформальної освіти для вчителів мистецьких дисциплін. Між тим, інформальність для хореографів є значно ширшою. Справа в тому, що довгий час хореографічна освіта знаходилася переважно в приватному шарі соціокультурного простору, у латентному стані розвитку. Це зумовило різноманітні форми її існування: здійснювалися конкурси, створювалася традиція обміну досвідом через систему майстер-класів; аматорські форми навчання хореографії нерідко здійснювали колишні актори балету, що не мали фахової педагогічної освіти; хореографія залучається не лише в дозвілльєву сферу, а й у комерційну дозвілля. Отже, набуття життєвого досвіду в галузі хореографії мало та й досі має стохастичний характер. Але потрапляючи в систему освіти, у межах якої хореографічній самоосвіті (дозвілля, фітнес, клубна танцювальна система, різноманітні колективи, шоу-проекти тощо) вже призначено статус *інформальної*, такий досвід потроху потрапляє в систему й підкоряється її закономірностям і принципам існування.

Наведемо декілька принципів, які дозволяють нам включити інформальність як стохастичний процес набуття вітального досвіду в організаційно-методичну систему підготовки вчителів хореографії.

Найголовнішим вважаємо принцип «організаційної безперервності» (О. Богданов), який забезпечує наявність відкритості в системах. Це пояснюється таким чином: на межах кожної системи здійснюються перетворення, які роблять її розімкнутою відносно свого центру, тим самим, зв'язує її з іншими системами та з середовищем у цілому [3]. Згідно з цим принципом, необхідно враховувати стохастичні явища в мистецькому просторі: інновації, віртуальну естетичну реальність, субкультурні цінності, що може розглядатися як *периферія системи* щодо такого центру системи, як фахове навчання майбутнього вчителя хореографії. У підготовці вчителів хореографії варто враховувати досвід та традиції, що є в регіоні, досвід хореографічних колективів, усіх тих форм, у яких можуть працювати студенти поза часом навчання. Цей досвід слід долучати до навчального процесу у вигляді обміну думками, обговорень, проектів, круглих столів, конференцій, окремих індивідуально-дослідницьких творчих завдань.

Важливим також є принцип сумісності (за М. Сетровим). Він полягає в дотриманні взаємодії об'єктів, що мають суміжні якості. Так, наприклад, сумісні форми навчання можливі для музикантів і хореографів у межах певних дисциплін, що входять до кола компетенцій спеціалістів. Не можна навчати сумісно, скажімо, музикантів та математиків, проте в межах міждисциплінарних досліджень можливі й певні ситуативні поєднання: музикантів і фізиків в процесі розкриття акустичних явищ; музикантів, хореографів і фізкультурників у процесі вивчення закономірностей м'язової діяльності тощо. Навчання музикантів і хореографів дуже корисно, але в організаційному плані це важко здійснити. Дотримання цього принципу можливо з урахуванням позанавчальної діяльності: виїзних концертів, проектів, організації заходів на волонтерських умовах тощо.

Принцип зворотного зв'язку (А. Богданов, П. Анохін) спрямовує увагу на усталеність у складних системах зворотних зв'язків, які створює «ланцюг петель кругового оберту». У педагогіці та в освітньому процесі це спостерігається в опосередкованому «навчанні викладачів» у своїх учнів. Це ґрунтується на довічному співвідношенні «батьків та дітей»: більш сучасний та відповідний вимогам суспільства тип світовідчуття «дітей» спонукає до оновлення поглядів «у батьків». Сучасні інновації в інформаційному просторі стосовно мистецтва є більш доступними підліткам, це зумовлює вчителів мистецтва з багаторічним досвідом оновлювати свої художньо-естетичні погляди та осучаснювати свій досвід. Якщо цього не існує, виникає суперечність, яка призводить до руйнації відносин між викладачами та школярами [10, 186–187].

Висновки. Останнім часом у системі безперервної освіти активно дискутується та впроваджується в практику певне кліше форм набуття освіти: формальна, неформальна та інформальна. Остання переважно розглядається відповідно до здобуття післядипломної освіти. Між тим, довузівська

підготовка майбутніх хореографів здійснюється переважно в умовах неформальної та інформальної освіти, що впливає на їх життєвий досвід. Таким чином, згідно із синергетичними закономірностями розвитку соціокультурного простору існують певні стохастичним явища, які активно впливають на розвиток мистецької інформальної освіти. Це здійснюється через вплив на життєвий (вітальний) досвід особистості, зокрема, на її художньо-естетичну складову.

Під час навчання студенти в умовах сьогодення також змушені самостійно розширювати свій досвід за рахунок виробничої та творчої діяльності. Освітня стратегія на актуалізацію самоосвіти має враховувати такі форми набуття досвіду. Отже інформальність набуття освіти включається в організаційно-методичну систему підготовки майбутніх учителів хореографії шляхом рефлексії педагогічного потенціалу такої освіти. Для цього стають актуальними принципи організації та функціонування відкритих систем, серед яких найважливішими визначено принципи: організаційної безперервності, сумісності, зворотнього зв'язку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акофф Р. О целеустремленных системах / Р. Акофф, Ф. Эмери. – М.: Советское радио, 1974. – 270 с.
2. Белкин А. С. Теория и практика витагенного обучения с голографическим методом проекций / А. С. Белкин. – Екатеринбург : Урал. гос. пед. ун-т., 1997. – 12 с.
3. Богданов А. Очерки организационной науки [Электронный ресурс] / А. Богданов. – Режим доступа : www.magister.msk.ru/library/revolt/bogda001.htm
4. Гусейнова Е. І. Неформальна освіта як важливий чинник безперервної освіти [Електронний ресурс] / Е. І. Гусейнова, Ю. М. Лук'янова // Сумський національний аграрний університет. Педагогічні науки. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/Pedagogica/4_106261.doc.htm
5. Злобин Э. В. Управление качеством в образовательной организации [Электронный ресурс] / Э. В. Злобин, С. В. Мищенко, Б. И. Герасимов. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2004. – 88 с. – Режим доступа : <http://www.tstu.ru/education/elib/pdf/2004/zlobn.pdf>.
6. Липский И. А. Методологический анализ научного знания. Часть 1 [Электронный ресурс] / И. А. Липский. – Режим доступа : <http://www.hotel-olimp.ru/page/Statii/Method-1.html>.
7. Новаченко Т. В. Формування педагогічної самоорганізації студентів педучилищ : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. В. Новаченко. – Одеса, 2004. – 19 с.
8. Реброва О. Є. Побудова організаційно-методичних систем в контексті проблематики управління якістю мистецької освіти / Олена Євгенівна Реброва // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія : зб.статей. – Ялта : РВВ КГУ, 2011. – Вип. 32. – Ч. 1. – С. 194–201.
9. Реброва О. Є. Стохастичні явища у формуванні художньо-ментального досвіду / О. Є. Реброва // Мистецька освіта в контексті глобалізації та полі культурності : зб.наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (22–23 листопада 2012 р.) – Луганськ : Янтар, 2012. – С. 37–40.

10. Реброва О. Є. Теорія і методика формування художньо-ментального досвіду майбутніх учителів музики та хореографії : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання, 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О. Є. Реброва. – Київ, 2014. – 595 с.

11. Сегаєва Л. Є. Характеристика структури освіти дорослих в сучасній Україні [Електронний ресурс] / Л. Є. Сегаєва // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Випуск 59. – Педагогічні науки. – 2012. – С. 38–42. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/7311>.

12. Селевко Г. К. Традиционная педагогическая технология и её гуманистическая модернизация / Г. К. Селевако. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 144 с.

РЕЗЮМЕ

Реброва Е. Е. Информальная составляющая в структуре организационно-методической системы подготовки будущих учителей хореографии.

В статье поднята проблема построения организационно-методической системы подготовки будущих учителей хореографии как открытой, нелинейной, которая учитывает стохастические явления развития искусства та социокультурного пространства. Актуализирован вопрос приобретения витального опыта, который экстраполируется на профессиональную деятельность будущего учителя хореографии. Автор статьи напомнил о признании трех путей получения образования: формального, неформального и информального, последнее, как правило, рассматривается в рамках последипломного или непрерывного образования. Между тем, витальный опыт и его экстраполяция на профессиональную деятельность (учебную, производственную) является результатом получения информального образования. Последнее активно производится будущими учителями хореографии в течение обучения и профессионального становления. Целенаправленное введение информального компонента в организационно-методическую систему производится с помощью принципов теории системы: организационной непрерывности, совместимости и обратной связи.

Ключевые слова: организационно-методическая система, информальное образование, витальный опыт, стохастические явления, будущие учителя хореографии.

SUMMARY

Rebrova O. Informal constituent in the structure of organizational-methodological system of the future choreography teacher's training.

The article reveals the logic of building the organizational-methodological system of future choreography teachers' training with a focus on improving the quality of education, professional training through the phenomenology of artistic and mental experience. This idea led to the consideration of a wide range of factors of influence on art education and the inclusion of various constructs in the system that make it more open. The following factors are taken into account: vitality, gradualism and continuity, pre-university training; communicative peculiarities of professional learning environments ethno-mental traditions, regional socio-cultural space. It is shown that modern education is regarded as a three-track dimension, which includes such forms as: formal, non-formal, informal. Informal education corresponds to the accumulation of the vital (life) experience, which manifests itself in two types: information about the experience of living in an artistic environment and information about the life (in this case professional) artistic experience. The accumulation of such experience is caused by stochastic phenomena in the development of art and socio-cultural space.

It is emphasized in the article that the modern teacher of art, including choreography, should be more mobile, independent, competent in various types and genres of choreography,

must have an organizational culture, be able to work in team. Such training should be carried out taking into account modern trends of development of art education, all factors affecting the artistic and aesthetic preferences and acquire the appropriate experience of today's youth.

The explicit use of such experience in the training is possible through the inclusion in the system of informal constituent. The latter is usually considered in accordance with the post-graduate or continuous education. Meanwhile, pre-university training of future choreographers is mainly carried out in the conditions of non-formal and informal education, which affects their experience and quality professionalism. Educational strategy for the actualization of the self takes into account such forms of experience. For this the principles of organization and functioning of open systems become relevant, among which the most important principles are identified: organizational continuity, compatibility, reverse connection.

Key words: *organizational and methodological system, informal education, vital experience, stochastic phenomena, future teachers of choreography.*

УДК 811.111

Н. С. Саєнко

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

КОРПУСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У статті розглядаються можливості застосування здобутків корпусної лінгвістики в іншомовному навчанні студентів технічних спеціальностей. Висвітлюються різні визначення головного концепту «корпус», наводиться опис шести основних типів корпусів, два з яких – навчальні корпуси (Learner Corpora) і паралельні електронні корпуси текстів (Parallel Corpora), що аналізуються як найбільш перспективні для навчання лексичного, граматичного, стилістичного аспектів мовлення й розвитку перекладацьких компетентностей. Особлива увага приділяється необхідності створення малих спеціалізованих методично-орієнтованих мовних корпусів предметних галузей для написання навчально-методичних посібників, укладання частотних словників термінів і навчання іноземної мови професійного спрямування.

Ключові слова: *корпусна лінгвістика, викладання іноземних мов, конкорданс, методи корпусного аналізу, лексикографія, частотні термінологічні словники, емпіричні дослідження.*

Постановка проблеми. Формування професійно-орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентності як складника діяльнійної компетентності студентів технічних спеціальностей передбачає формування широкого спектру різнорівневих навичок та вмінь, важливих і необхідних для академічної й фахової самореалізації, а також для високої конкурентоспроможності на ринку праці. Професійна орієнтованість навчання іноземної мови потребує розвитку вмінь сприймати й продукувати тексти із обраної спеціальності на базі: (а) інтеріоризованих фахових знань і високого рівня фахових компетентностей, здобутих під час навчання на профільних кафедрах; (б) доступу до широких масивів автентичних текстів зі спеціальності. Такі іншомовні тексти мають представляти обрану галузь в історичному аспекті, висвітлювати найбільш